

A1.

Στο κείμενο του Ευ. Παπανούτσου διερευνάται η έννοια και η αξία της φιλίας. Συγκεκριμένα, υπογραμμίζεται ότι η φιλία, ως διαχρονικό και καθολικό αγαθό, προϋποθέτει –αριστοτελικά– την ανθρώπινη αμοιβαία αγάπη και εκτίμηση και δεν αφορά στην επαφή με τα άψυχα. Προσδιορίζεται από τρεις μορφές σχέσεων. Η πρώτη και η δεύτερη στηρίζονται στο όφελος και στην τέρψη αντίστοιχα και όχι στην ανθρώπινη ποιότητα. Αντίθετα, η τρίτη μορφή έχει ουσιώδη και στέρεο χαρακτήρα και εδράζεται σε έναν κοινό ανθρωποκεντρικό αξιακό κώδικα, την αρετή, που αποτελεί τη συναισθηματική βάση της. Ο φίλος, κατά το συγγραφέα, είναι ο συνοδοιπόρος στο σκληρό αγώνα της ζωής καλύπτοντας την ανάγκη ενός καλοπροαίρετου συμβούλου και αδέκαστου κριτή.

B1.

- α. Λάθος
- β. Σωστό
- γ. Σωστό
- δ. Σωστό
- ε. Λάθος

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ

B2.

- α) Η τρίτη παράγραφος του κειμένου αναπτύσσεται με συνδυασμό τρόπων-μεθόδων. Συγκεκριμένα, βασικός τρόπος ανάπτυξης είναι η διαίρεση έννοιας. Οι φιλικές σχέσεις (διαιρετέα έννοια) διακρίνονται σε τρία είδη-σε τρεις μορφές: «δια το χρήσιμον», «δι' ηδονήν», «δια το αγαθόν» (μέλη της

διαίρεσης). Χαρακτηριστικές για την ανάπτυξη με διαίρεση είναι οι φράσεις του κειμένου «τρία είδη», «Στην πρώτη περίπτωση...», «Στη δεύτερη...».

Επίσης, η παράγραφος αναπτύσσεται με αιτιολόγηση. Και στα δύο είδη φιλίας αιτιολογείται η ανάπτυξη των σχέσεων. Χαρακτηριστική είναι η διαρθρωτική λέξη «επειδή» που αναφέρεται τρεις φορές στο κείμενο και δηλώνει αιτιολόγηση («επειδή ο ένας μας είναι στον άλλο χρήσιμος», «επειδή μας προξενεί ευχαρίστηση», «επειδή, δηλαδή, είμαι εγώ αυτός που είμαι...»).

[Τρόπος ανάπτυξης της παραγράφου είναι και τα παραδείγματα. Στις δύο πρώτες παρενθέσεις δίνονται περιπτώσεις χρησιμότητας (για τις υποθέσεις, τις ανάγκες κτλ.) και ευχαρίστησης (διασκεδαστικός, έξυπνος συνομιλητής κτλ.)].

β) Οι παρακάτω διαρθρωτικές λέξεις εκφράζουν τις εξής νοηματικές σχέσεις:

Άλλωστε: δηλώνει προσθήκη

δηλαδή: δηλώνει επεξήγηση

Όταν: δηλώνει προϋπόθεση ή χρονικοϋποθετική σχέση

λοιπόν: δηλώνει συμπέρασμα

B3.

α) **Συνώνυμα:**

εγκωμίασαν	→	επαίνεσαν, εξύμνησαν, εκθείασαν κτλ.
ευχαρίστηση	→	ηδονή, απόλαυση, αγαλλίαση, ευαρέσκεια, χαρά, τέρψη κτλ.
συναναστροφή	→	σχέση, παρέα, συγχρωτισμός, επαφή κτλ.
ακατάλυτη	→	άφθαρτη, αθάνατη, αιώνια, ανθεκτική κτλ.
φθείρεται	→	καταστρέφεται, βλάπτεται, ξεφτί(ύ)ζει, αλλοιώνεται κτλ.

β) **Αντώνυμα:**

οικεία	≠	αλλότρια, ξένα, άγνωστα, ανοίκεια κτλ.
επιδέξιος	≠	αδέξιος, ανεπιτήδειος, άτσαλος, άγαρμπος κτλ.
ωφέλεια	≠	βλάβη, ζημιά, απώλεια κτλ.
αξία	≠	απαξία, ασημαντότητα, ευτέλεια κτλ.
αυστηρό	≠	επιεικές, ήπιο, ελαστικό κτλ.

B4.

α) **«δια το χρήσιμον»:** τα εισαγωγικά δηλώνουν αυτούσια μεταφορά των λόγων άλλου προσώπου (Αριστοτέλης)

«αγαπά»: τα εισαγωγικά δηλώνουν ειρωνεία

(υλικό ή ηθικό): η παρένθεση χρησιμοποιείται για να επεξηγήσει την έννοια του κέρδους, να συμπληρώσει το νόημα της έννοιας «κέρδος».

- β) Το β' ενικό ρηματικό πρόσωπο στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου προσδίδει αμεσότητα, ζωντάνια και οικειότητα στο ύφος. Πρόκειται για ένα εκφραστικό μέσο με το οποίο ο δοκιμιογράφος επιδιώκει και επιτυγχάνει την άμεση επικοινωνία με τον αναγνώστη.

Το α' πληθυντικό πρόσωπο διαμορφώνει ύφος αμεσότητας και οικειότητας. Επιπλέον, δηλώνει την καθολικότητα του φαινομένου, εντάσσει το συγγραφέα στο σύνολο και εκφράζει μια συμμετοχικότητα.

Γ1.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

- **Προσφώνηση:** Κυρίες και κύριοι, Αγαπητοί συμμαθητές, Αξιότιμοι κ. καθηγητές...
- **Χρήση α' ενικού και πληθυντικού προσώπου:** (π.χ. «Στο πλαίσιο της σημερινής μας εκδήλωσης θα επιθυμούσα να εκθέσω τις θέσεις μου, τις απόψεις μου, τον προβληματισμό μου σχετικά με...»).
- **Αναφορά στο θέμα της εκδήλωσης (ανθρώπινες σχέσεις) και αξιοποίηση της έννοιας των ανθρώπινων σχέσεων:** οι διαπροσωπικές σχέσεις και επαφές είναι σημαντικές, γιατί διαμορφώνουν την προσωπικότητα του ατόμου (κοινωνικότητα, εξωστρέφεια κτλ.) αλλά και το χαρακτήρα μιας κοινωνίας (συνοχή, ενότητα κτλ.).
- **Μετάβαση στην έννοια-στο θέμα της ομιλίας μου:** στις ανθρώπινες σχέσεις εντάσσεται και η φιλία και μάλιστα, ως διαχρονικό και καθολικό αγαθό. Πρόκειται για βαθιά ψυχική και πνευματική ένωση δύο ή περισσότερων ανθρώπων η οποία στηρίζεται και στα αμοιβαία συναισθήματα αγάπης και εκτίμησης.

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

Α' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: Τα χαρακτηριστικά της γνήσιας φιλίας

- Γνήσια αισθήματα αγάπης, αλληλεγγύης για τον άλλον. Ο φίλος νοιάζεται ειλικρινά, ανταποκρίνεται στα καλέσματά του άλλου, βρίσκεται δίπλα του όταν τον χρειάζεται, αποτελεί το συναισθηματικό στήριγμα στις δυσκολίες αλλά και ανιδιοτελή σύντροφο στις χαρές.
- Ειλικρίνεια, εχεμύθεια, υπευθυνότητα, υπομονή, εντιμότητα. Μπορεί ο ένας να εμπιστεύεται τον άλλο, να εκμυστηρεύεται τα μυστικά του, τις αγωνίες, τους προβληματισμούς του. Ο φίλος είναι ο άνθρωπος με τον οποίον έχει κάποιος την άνεση να συζητά οποιοδήποτε ζήτημα, να ανταλλάσσει

απόψεις, να παίρνει χρήσιμες συμβουλές. Ο πραγματικός φίλος προσφέρει χωρίς ανταλλάγματα. Η αληθινή φιλία έχει για στηρίγματά της την καλοσύνη, τη συντροφικότητα, την αλληλοεκτίμηση.

- Αλληλοβοήθεια, καλοπροαίρετη συμβουλή και κριτική. Ο πραγματικός φίλος είναι αυτός που βοηθάει το φίλο του να γίνει καλύτερος, να αποφεύγει όσα μπορούν να τον βλάψουν και να τραυματίσουν την ψυχή του. Είναι συνοδοιπόρος σε κάθε προσπάθεια αυτογνωσίας του φίλου του, στον αγώνα του για τη βελτίωση της προσωπικότητάς του, την υπέρβαση αδυναμιών και δυσχερειών.
- Η ιδιοτέλεια, ο εγωισμός, η καχυποψία, ο φθόνος, η υποκρισία, η ανειλικρίνεια σκοτώνουν την αληθινή φιλία. Είναι τα στοιχεία που χρειάζεται να αντιπαλέψει και να ξεπεράσει κάποιος προκειμένου να αισθανθεί την ζεστασιά της φιλικής σχέσης και να αποτελέσει ο ίδιος υπόδειγμα πραγματικού φίλου.

Β' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: Ο ρόλος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στη δημιουργία σχέσεων φιλίας

Μεταβατική παράγραφος: Σήμερα, έχει προκύψει και αναπτύσσεται ταχύτατα ένα νέο δεδομένο ως προς τις ανθρώπινες σχέσεις και ειδικότερα, τη φιλία. Πρόκειται για τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα ηλεκτρονικά τεχνολογικά μέσα. Το διαδίκτυο (“facebook”, “skype”, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο κτλ.) αλλά και τα κινητά τηλέφωνα που λειτουργούν ως πολυμέσα διαμορφώνουν ένα νέο τοπίο στην ανάπτυξη των ανθρώπινων σχέσεων.

Αρνητικός ρόλος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης-κίνδυνοι για τη δημιουργία «εικονικής, πλασματικής» φιλίας

- Σ' ένα διαδικτυακό περιβάλλον η «πρόσωπο με πρόσωπο» επαφή εξαφανίζεται. Η χαρά της διαπροσωπικής επαφής αντικαθίσταται από το πληκτρολόγιο και την οθόνη του υπολογιστή. Οι ανθρώπινες σχέσεις χάνουν την αμεσότητα και τη ζεστασιά, «μηχανοποιούνται». Τα όποια σύμβολα (καρδούλες, φατσούλες κλπ.) δεν μπορούν να αντικαταστήσουν το βλέμμα, τη γλώσσα του σώματος, τη γενικότερη αίσθηση της ανθρώπινης επαφής. Οι σχέσεις μέσω facebook ενέχουν απουσία εγγύτητας, οικειότητας, εμπιστοσύνης και στήριξης στις δύσκολες στιγμές. Όταν, λοιπόν, λείπουν όλοι οι παραπάνω βασικοί παράγοντες, τότε δεν υφίσταται φιλία. Οι σχέσεις που αναπτύσσονται είναι «εικονικές». Δεν κοστίζει σε τίποτα η διακοπή της επικοινωνίας για τον απλούστατο λόγο ότι δεν βασίζεται σε κάποια πραγματική ανθρώπινη σχέση αυτή η επικοινωνία. Ουσιαστικά απομακρύνει και αποξενώνει τους ανθρώπους.
- Η γνήσια φιλία αλλοιώνεται. Η πλειοδοσία σε «φίλους» θεωρείται κατόρθωμα. Όποιος έχει τους περισσότερους διαδικτυακούς «φίλους» θεωρείται σημαίνον πρόσωπο. Αγνοούμε όμως ότι πρόκειται για μια

πλασματική κατάσταση, διότι ελάχιστοι από αυτούς θα είναι κοντά μας σε δύσκολες στιγμές. Στα διαδικτυακά προφίλ περισσότερη έμφαση δίνεται στην εικόνα και όχι στην ουσία. Οι περισσότεροι κάνουν προσπάθειες να παρουσιάσουν μια εικόνα του εαυτού τους ατσαλάκωτη χωρίς το παραμικρό ψεγάδι. Πρόκειται για ένα παιχνίδι δημόσιων σχέσεων και εντυπώσεων και όχι ειλικρινούς και ουσιαστικής επαφής. Η φιλία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχει τους δικούς της όρους. Τα ανέξοδα «like», οι αβρότητες, οι υπερφίαλοι δίνουν και παίρνουν χωρίς να υπάρχει σ' όλο αυτό κάποια ειλικρίνεια, κάποιο βαθύτερο συναίσθημα. Μάλιστα, ο φίλος δεν είναι μόνο εικονικός και πλασματικός, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις και «επικίνδυνος» (ηλεκτρονικός εκφοβισμός, κλοπή προσωπικών δεδομένων και προσβολή της αξιοπρέπειας).

Θετικός ρόλος/ των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για τη δημιουργία γνήσιας φιλίας, την ενδυνάμωση των φιλικών σχέσεων

- Η κατάργηση των χωροχρονικών αποστάσεων καθιστά δυνατή τη διατήρηση και την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων που θα τις χώριζε η γεωγραφική απόσταση, αλλά και αίρει προκαταλήψεις και στερεότυπα, όταν οι σχέσεις ξεπερνούν τα εθνικά ή τα φυλετικά σύνορα. Μάλιστα, επιτρέπει τη συνάντηση ατόμων με κοινά ενδιαφέροντα και κοινούς στόχους.
- Ο γραπτός λόγος της ηλεκτρονικής επικοινωνίας είναι η εξέλιξη της χειρόγραφης αλληλογραφίας και εκφράζει -σε αρκετές περιπτώσεις- σκέψεις και συναισθήματα που δύσκολα θα εξωτερικεύονταν κατά πρόσωπο. Η γραπτή επικοινωνία είναι αυθεντική, ειλικρινής και αυθόρμητη υπό τις προϋποθέσεις του μέτρου και της ισορροπίας.
- Η χαμηλή αυτοεκτίμηση, η δειλία, η ατομία είναι παράγοντες ανασταλτικοί για την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων. Το ηλεκτρονικό μέσο απελευθερώνει σταδιακά το άτομο από αυτά τα μειονεκτήματα και του ενισχύει την πρωτοβουλία και την κοινωνικότητα.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Συμπέρασμα:

Η φιλία είναι δυνατό ψυχικό και πνευματικό βίωμα. Αποτελεί αξία που έχει αναφορά στο βάθος του ανθρώπου, σε ηθικές και ψυχικές αρετές της αληθινής ανθρωπιάς. Δοκιμάζεται, λοιπόν, ως διαχρονικό αγαθό σε κάθε εποχή και κοινωνία.

Λεοντολογία:

Η σύγχρονη τεχνολογική εξέλιξη που μεταφέρει την ανθρώπινη επαφή και στην οθόνη του υπολογιστή ή του κινητού δεν αποδυναμώνει από μόνη της τις ανθρώπινες σχέσεις. Εξαρτάται από τη χρήση των μέσων αυτών αν θα

αναδειχθούν σε φορείς ενδυνάμωσης των φιλικών σχέσεων ή σε φορείς διάβρωσής τους. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι εργαλεία και όχι ανθρώπινοι οργανισμοί, με σώμα και ψυχή, πνεύμα και συναίσθημα.

Γρηγοράκης Σωτήρης – Κατριβέσης Σπύρος

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ
ΛΟΓΟΣ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ
ΛΟΓΟΣ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ
ΛΟΓΟΣ